

MEDITATIUNI.

(Capetu)

X.

O familia inalta candu i se apropie prasnuirea unei solenitati, a serbatoarei cei mai placute a familiei suale, cu catva tempu inainte de inceperea veseliei, cearca a se cunosce cu intielesul programului aceia solenitati, si numai dupa aceea se incepe ospetiulu; — catu de intielesiesce vomu face si noi, de cumva in ajunulu veseliei, credemu ca ni se pregatesce, nu vomu grabi cu saritul de bucuria, ca si Davidu inaintea cortului, ci vomu astepta se rescimu mai nainte cuprinsulu programei, ce anulu acesta nesmintitu trebuie se ni o puna inainte! —

Anulu acesta dupa devis'a veacului presentu striga: propasire; — aceasta e o idea, unu cuventu simplu dar' totusi greu de intielesu, noi mai alesu suntemu forte nededati a ne apleca dupa intielesulu lui, si aceasta de ne reculegemu bine nu o putemu nega, si de cautamu in giurulu nostru trebuie se o spunemu cu tota gur'a. — Ungurii catu de tempuriu se familiarisara cu ideea aceasta, ei esi redicara institute dela cele mici pana la cele mai mari de crescere si cultura, ei isi infiintara societate erudita, ei intreprinsera caletorii prin tieri straine spre a si lati campulu cunoscintelor; ... Serbii afara de institutele de invetiamentu, afara de fundatiunile cele grase isi redicara o umbra de societate erudita Matitia serbeasca, care inca ori si cumu are mare influintia in desteptarea lor; ... sasii cate fundatiuni au mai pela tote academiile si universitatile Monarchiei, si Germaniei in ce flore isi adusesera universitatea sasiesca, cata

intielegintia au si pe acasa si respandita prin tieri; — da noi romanii daca scimu ceti si scrie indata ne sintimu capulu greu de invatiatura! E si pote ca nu ne insielamu, ca asia se vedu a ne judeca si altii de ai nostri candu ne dicu: „Carturari“! — Speciosa titulatura! multiamimu de ea!... Ore pana candu va merge asta totu asia? Ore pana candu ne vomu amegi noi insine fericirea nostra? Astep-tamu ca fulgeru din ceriu se ne trediésca la cele de facutu? Acesta inse numai pre unu Saulu la tramisu in cetate, ... pre alti ei trimite deadreptulu in cealalta lume!..

Intr'aceea pre tenerii romani studiosi in diversele institute, cu placuta indestulare ei vedemu miscanduse, punendu pasi catra maretiulu scopu alu culturei; ei se vedu a fire electricisati de spiritulu tempului. — Tenerii studiosi in Urbea mare, in midioloculu tienutulu aceleuie, pe unde limb'a romana nu prea demultu era eschisa nunumai din multe beserici — incatu se tienea de invetiaturile poporului; ca si o macula ... — la care nui sta bine pre alba hartia — ci din protocoélele besericiloru romanesci preste totu era proscrisa!! Insuffletiti de spiritulu tempului si petransi de dulceati'a limbei materne, rupsera sponsaliile, ce dora inca parintii lor le incheiesera pe samale cu limb'a magiara, si facura pasi mai departe decatu la numele de „carturariu,“ — si florea asta a natiunei inca, in locu de a fire ajutorata in desvoltarea sua, inca de timpuriu — cine aru fi credintu? — fuse silita a suferi tempestatea pedecelor!... Ei spunu ce le este scopulu, si unii nu vreu ai intielege!.. Ei pusera perg'a osteneleloru suale pe altariulu natiunei dicundu, eca ale tuale dintru ale tuale jerfa lor e curata, sa si primi ca si a lui Avelu; — daC ainu isi astupaurechile se nu auda dulcele versu alu civisatiunei „lasati pruncii acestia se

vina la mine“!.. In Viena cativa teologi romani desfasura o diliginta, demna de tota lauda in invatierea limbei materne, in castigarea cunoscintelor intielesuale. — ei filerulu celu din urma suntu gata alu jerfi pentru adaugerea midiulocelor culturi, compararea cartiloru, .. si nesuintele loru le voru sprigini barbatii cordiali ai Natiunei, .. si le va binecuvinta Dumuedieu cu rezultatulu doritu. — Asia i! tinerii nostri din tote partile se vedu a fire petrunsi de dorulu culturi, ce de aci se vede ea ei nu asteapta cu manile in sinu pana candu va decurge pireulu pedecelor, celu fara de capetu, ei suntu fermecati de gratile civilisatiunei... Tineriloru! Maic'a vostra — natiunea — ve va tiené pre voi inaintea ochiloru, ea ve va astepta pre voi cu bratiile deschise; — misiunea vostra e frumoasa, ea se asemína cu a albineloru inprestiete in larg'a campia; care din tota florea — insusi si cea veninosa — numai dulceata sciu a culegere, pana candu fluturulu usioru se leagana pe arpile vanitatei! — Voi sunteti pomutii acei de sperantia, pentru carii gradinariulu de timpuriu se ingrigesce sei dispuna la tempulu seu in présma carariloru spre podoaba gradinei suale.

Atentiunea nostra inse o atrage asuprasi pomulu celu din midiuloculu gradinei Blasiulu. — Fructele cele mai prospete ce ni le intinse acesta nu numai suntu frumoase la vedintu si dulci la gustu, ci ele suntu pline de suculu nutritoriu pentru limb'a nostra, pline de spiritulu viufacatoriu alu cunoscintelor nostre, .. si cele ce acumu voru fi in cocere pe ramurile pomului acestuia, credemu ca totu de soiulu acesta voru fi. — Da inca de s'aru fi incubatu in Blasiu inainte de asta bater numai cu unu patrariu de seculu o societate literaria, sau bater o cassina, in cata mesura si aru fi intinsu binecuvintarile suale inteliginti'a romana de acolo?!.. Aici episcopulu, atatia canonici invatiati, atatia profesori desteptati, atatia clerici insoatrati cu talentu si vointia, atatia studenti insofletiti pentru cultura romana se fie avutu locu anumitu si unu timpu determinatu pentru intelniri literarie, nevrendu inca aru fi ajutatulu multu causei culturi. — Defeptulu acesta alu unei asemenea insofieri e o inpregiarare care se vede a arunca o umbra asupra meritelor Blasiulu; noi inse credemu ca Blasiulu si intru aceasta privintia implinindu dorierea natiunei, cauza acestia o va inbratiosia cu tota caldur'a, ca se nu o scape din mani ca cu monoto-

nia se uresce si o persona catu de modesta. — Dela Blasiu dara se asteapta si acumu, ca unele pedeci ce mai de aproape ne stau in calea propasirei, cu tota energia se le delature. . . Sibiiu se faca asemene.

In tempulu de facia candu ne place a vorbi de scóle, petulantulu cugetu indata ne arunca preste anii cei de scó la, si ne pune intrebarea: „ce va fi cu prunculu ce a esitu acumu din scol'a sateasca“? Atunci cascamu un'a mare, punemu capulu in peptu, ochii indreptamu spre pamentu si dupa catava titubare suntemu siliiti a responde: „prunculu curendu dupa aceea e silitu a nita totu ce a invatiatu in scola, si apoi éra nu sci nimicu“.. asia! Ca dupa ce elu numai are nutrementu pentru invataturiti'a sua aceea trebue se o uite de totulu, aceea espireadie fara strepitu!.. Nutrementu dara pentru cunoscintiele ce se invatia in scola se intindemu mititeloru, ca altmintrea nu inaintamu la mai multu cu scolele, decatu ca silimu pe nesciutii pruncuti ca se invetia ceva, pentru ca se aiba ce se uite iara! — Catu de neincunjurata lipsa avemu dara de carticele manuale, carti de rugatiuni de formatu diversu, naratiuni morale, calindare s. a. aceste se fia tiparite intr' unu numeru mare de esemplare, catu pentru totu unghiulu de casa romanesca se ajunga cate o carticeica de aceste, .. aceste tote apoi se fia tiparite cu litere stramosesci, cu care le mai place si la prunci a invetia; — éra pentru agonisantele slove se ne grigimu numai de cele debuinciose la inmormentare, ca: adeveru dicu, nu va trece neamulu acesta pana candu voru descinde aceste in mormintu! — Mai banu modru apoi de a implea tiar'a cu carticecele aceste trebuinciose dora nici nu s'aru puté afla intr'o graba, decatu ca santosii dela manastirea Niculei se se opreasca dela caratulu santiloru, si sá se sileasca la purtatulu cartiloru memorate, ca ei acumu cunoscute tote unghiuletiele Monarchiei! — Nicula, Nicula! de multe ori amu cugetatu eu la aceea, ca aru fi vremea acumu, dupa ce implusi dora tota Europ'a cu iconele tale cele schimosite, se incetezi dela .. si tu pote de aceea nici n'ai visatu! Unu scandalu ca acesta, aru fi tare de doritu, in interesulu evlaviei generale sa se redice dela midiulocu prin unu „Veto“.

Asemene aru fi de doritu ca diferinti'a ce este intre calendariulu vechiu si celu non sa o precepemu odata, cace ea a devenitu acumu ridicula la tota lumea. — Altii au numai unu rendu de ser-

batori, si noi in locuri mestecate se le avem de doue ori —

Apoi dupa ce abuzurile ce se facu la unele monastiri cu iconele facatore de minuni — cumu e si monastirea Pociului — deschidu o porta atata de larga credintiei desierte, catu se mira omulu cumu de mai vegeteadia in giurulu unei asemenea monastiri, si mai are vre unu pretiu credinti'a cea adeverata. A sositu tempulu acumu ca aceste monastiri ca si nescie isvore de superstitiuni, tóte minunile loru se le cassedie pe vecie senu sa se prefaca in institute latitóre de lumin'a adeverului evangelicu; Ore „Non canimus surdis?“ ... Spre desradacinarea superstitiuniloru apoi ce leau implantatu in animele plebei intunecate iconele aceste facatóre de minuni ce plangu in anumite tempuri pentra busdunariulu calugariloru sa se arunce unde meritéza. —

Candu a intorsu de médianopte, candu strigele numai au putere, candu omulu cu fric'a lui Dumnedieu nu trebue se aiba teama de pricolici; — inaintea dioriloru, — atunci candu insusi cuviosii paracliseri sunt de un'a si aceiasi melodia prestefaci'a a totu pamentulu — fláindii tiintiari-inca se retragu catra resedinti'a familiei suale, e tempulu ca si voi cugetari se ve adunati in cuibulu vostru, si pentru acumu „desinamus plura...!“

Petru Branu, Protop. onor.

O PROBA DIN ESSAMENULU

de

maturitate al unui studinte Blasianu.

!

Dupo ce finii cursulu primu alu anului curinte scolasticu mi mai cercaiu lucrurile de prin gimnasiu spre a mi mai revoca in minte atatu timpulu ce 'lu petrecui ca gimnasistu, catu si spre a 'mi consolida dulcea aducere a minte de demnii mei fosti profesori, si a mi stirni simtiulu celu de multiamita, carele 'mi l'au pláftatu acei prea demni prin ostenelele sale cele multe ce leau pasu, si unii si astadi le punu pe altariulu institutiunei publice, si totu deodata si pe altariulu statului, patriei si alu natiunei. — Intre pomenitele scrisori dedui spre mai mare bucuria si de elaboratulu, care lu facui in 13. Iuliu 1852 ca ma-

terisantu si abiturientu din supra gimnasiulu din Blasiu (in timpu de 3 óre dela 9—12 in ante de a médiadi) suptu inspectiunea Dlui Professoriu Gregoriu Elechesiu, carui era atunci incredintiate prelegerile asupra limbei materne romane — — Cu tata sfical'a, — totusi 'mi iau audintia a lu trimite onoratei redactiuni spre a se comunica ca una proba de a pasi cu ceva produptu a 'lu mintii in publicu.

Acelu elaboratu suna in tóta estensiunea sa; pastrandu si stilulu de gimnasiastu*), in modulu urmatoriu:

Essercitiu oratoriu asupra temei: „Barbatii iubitori de adeveru numai in consciintia s'a 'si afla repausu!“

Prea demni auditori!

Scimu ca omulu in calea destinatiunei sale nu póte subsista fora virtute; deunde spre ajungerea supremului scopu morale, pentru carele noi suntemu creati, si spre conservarea demnitatii nóstre, carea o constitua implinirea santei missiuni, ce o are spiritulu nostru in carier'a vietiei acesteia, — e de lipsa iubirea adeverului, carele numai singuru póte fi conducatoriulu ratiunei spre asi impartii cugetarile si actiunile sale conformu destinatiunei celei supreme a omului.

Sumu convinsu ca cetindu istori'a despre intimplarile cele mai memorabili a le popóreloru, prechiaru se voru fi tiparitu in inimile Domniiloru vóstre comnitiunile despre virtutile unoru fii adeverati ai genului umanu, carii din cele mai crude tineretie pene in adunculu betranetieloru sale au avutu de a petrece tesaurulu celu mai scumpu alu vietii sale — „timpulu“ — in greutati si necadiurile cele mai mari, precumu si in suferintiele cele mai cráncene, fiindu cu cea mai aspra severitate persecutati din partea ne-voitoriloru sai de bine; si pentru ce erau persecutati? — Numai pentru descoperirea adeverului, ce era intunecatu prin cei nu-bine-simtitori.

Scitf din contra ca altii suntu cei mai vedinti,

*) Purulu elaboratulu se a tramisu de catra administratiunea gimnasiulu din Blasiu la naltulu guberniu de atunci, de unde nu aciú retramisua iarasi la Blasiu ori nu.

mai respectati, ba inca si preste demnitatea lor onorati si redicati prin laude pene preste terminii oficiului stimatiunii de fama si demnitatea altora; macarca acesti tota carier'a vietii au petrecuto in desfrenari, apasarea confratiloru si a spiritului lor, asuprirea acestoru prin nelegiuiri si alte necuviintie, pentru cari nunumai ca nu sunt de a se cugeta ca fericiti, ba din contra tocma de nefericiti. —

Fiindca acestea mai susu memorate sunt singurele momente, cari potu aduce pe omu la dreapta cunoştere de sine, carea e principiulu a tota intieptiunea, si fora de carea omulu ca fiintia cea mai perfepta, cu Dieulu, creatoriulu naturei nu pôte esista; nici ca pôte adunje la ceva propusu: pentru aceea voiu a vorbi despre unii barbati, cari vrendu asi adunje scopulu creatiunii s'ale, procedendu de sene, au oferitu cele mai sante sacrificie pe altariulu genului omenescu; voiu a vorbi dupa catu 'mi voru erta cercustarile si timpulu si despre felicitatea barbatului inibitoriu de adeveru, despre cari voiu cuventa nu cu multe nici cu sublime expresiuni, si asia pe fia care dintre pre demnii auditori ei rogu se aiba bunatatea de a nu mi condamna aceste pucine cuvinte, si a le asculta cu atentiune.

Din timpurile cele mai adunce a le anticitei au fostu dintre fiintiele cuventatöre unele, cari nesuindu spre inaintarea lucrurilor celoru folositoare umanitatei, conducătoare la felicitatea propria, si la cunoşterea cea adeverata de genulu supremu alu omemenirei „Dieulu“ stralucean intre ceialalti convietuitori precumu lucescu lucriferii intre celalalte fiintie ceresci, si precumu facu rosele, intre produptele cele mai desfatatorie ale naturei, plasea cea mai insemnata atatu in privinti'a odorului catu si in privinti'a frumsetiei si a amenitatiei.

Asia in timpii antici scimu intre altii pre Moise, carele voindu a elibera pe poporulu israelitenu din sclavi'a egiptena, si voindu inca si prin semne supranaturali a demonstra adeverulu dieescu, a avutu de a trece prin cele mai inversiunate calamitati; ba inca si cu periclulu mortii; — Asia Socrate marele barbatu pe timpulu seu si Diogene, cari vrendu a revela adeverulu inca avura asemenea a pati. —

Din acei timpii a mai aduce esemple aru fi forte bine, inse acumu ne avendu timpulu de adjunsu le lasu cugetaroi cei mature a Dnloru vöstre,

sciindu ca acele le ati esperiatu din magistr'a omenirei, din istoria. —

Noi inse in specie totusi debemu a produce vreunu essemplu si din recentiorii nostri genii romani, de carii intre alti avuramu pre renumitulu Sincal, Dr. de filosofia si teologia, carele de inimicii natiunii a fostu persecutatu pene la cele mai extreme, si numai pentruca avea de scopu: „a lati adeverulu“ intre confrati.

Dara barbati acei renumiti, ce 'si au castigatu prin sudorea s'a cea necontentita?

Adeveratu ca luandu lucrulu in intielesu spiritualu, atatu pentru sine catu si pentru altii au facutu forte multu, intruatatu, incatu e nespunabile; inse tocma pentru aceea fura persecutati de inimicii omenimei si din acea tendentia, cá nu cumva descoperinduse adeverulu, sese descopere si necuviintiele lor, si asia se devie de rusine in aintea lumii. Dreptu aceea acei barbati intru atata erau de persecutati, incatu nicaiurea nu erau in odihna, fora erau necesitati a peri in desertu, ca espatriati, si altmintrelea; inse totusi aceea fericire o avéu la morte, si acelu adepostu, caci sciéu, cumca dupa putintia si dupa cercustari au facutu destulu in vietia.

Acei barbati nu se nevoéu a produce pentru sine ceva bunu materiale fora numai bunulu celu supremu spiritualu: „Feliciteata.“

Esperienti'a de tote dilele ne a datu si ne da destule precepte de acestea, cari ne potu serbi de documentu adeveratu, cumca persecutiunile totudeuna 'si au aflatu locul asupra omeniloru mai demni de recunoştere, stiama, amore filiale si imitatiune. —

Se cautamu din oriente pene in occidente, si se estindemu cugetarile cele seriose si ideile preste istori'a populiloru cea plina de patimile unoru barbati, cari in lumea aceasta nu au avutu nice un'a fericire materiale, de si erau demni de ea.

Esperimu din insusi disele lui Iesu Cristu fiulu lui Dumnedieu si eliberatoriulu nostru din orbiea cea eterna, in carea amu geme si astadi; — esperimu dicu din disele acelui, carele ne arata in religiunea s'a, cumca numai acelu omu cintescu spre scopulu seu celu ultimu pentru carele e creatu, care in tote lucrarile sale asuda la aceea, ca din tote se descopere adeverulu, — care omu apoi se pôte numi nobile in cugetu, sufletu si inima; inse nu cui 'i e inascuta nobilitatea genului

dela parintii sei fora de a o fi meritatu. — Dreptu aceea nobile nu pôte fi decatu acela, carele are virtute, ér' virtutea pôte esista numai déca cintesce la bunatatea cea suprema, si se referedia la gloria santitateri dieesci, si aceea numai asia pôte avé referentia la gloria santitateri divine daca e fundata pe adeveru; ér' déca cineva iubesc adeverulu si se straduesce a 'la cerca din ultimele principii si din cele mai solide mominte, acela are virtute: déca e virtuosu debe a fi curatu in consciintia; si deca aceasta din urma si afla locuia omu atunci se dice a fi acela „fericitu.“ Asia omulu dreptu de aru fi persecutatu de toti ceilalti convietuitori pene la cele mai extreme, si de aru fi espatriatu tocma in cele mai departate deserturi: totusi elu in consciintia s'a cea curata 'si afla repausu, fiindu elu cuietu.

Deci stimati auditori! Fiacare dintre muritori debe a ciuti spre adeveru, de si cautarea acestuia e impreunata cu cele mai infiorátorie pericule, si asia scotindulu pre acela, si intrebuintiendulu de fundamentu lucrariloru nóstre se putem fi cuieti si in tóte calamitatile se ne aflamu adepostire in consciintia, cá asia facundune martori adeverului, se ajungemu la supremulu nostru scopu morale: la adeverat'a si nefalibilea fericire.

Blasiu in 13. Iuliu 1852*).

lucratu prin
Ioachim Muresianu.
ca studinte in Blasiu.

ГЛОСАРИЪ ЛА ЛІМБА РОМАНЪ.

Іашii.

Domnule Redactorъ!

Дитре prodъptеле литератъrei, кз каре се окъпъ вървацii de литере дн Молдова, есте ми глосаріѣлэ лiмвѣi ромъне кълесъ de D. Сѣлескълэ. — Ачестъ върватъ дитревиъ кз D. Пост Г. Асані, сзптъ рестаграторii скоалелоръ націонале дн Молдова днѣицате ла 1828, дзиъ катастрофа аплэвi

*) Totu deodata au mai datu atunci inca alti 6 tineri esamenu de maturitate, dintre cari 3 suntu auditori de Juri in Sibiiu, unulu teologu la Tirnavia, unulu la Viena; ér' doi in seminariulu din Blasiu.

Dea ceriulu ca pasiulu acesta ca celu dinteiu se 'mi fia binecuventatu!!
Auct.

1821. — Дени етеріа зрiгъ de гречii фанариотii кз скопъ de а етерпика домoіа лоръ дн принципателе дела Данъре, а съвѣіста пре ромъні, а дитор-мънта націоналітатеа поастръ prin ретеріреа лiмвѣi de prin вiсерісi ми трiвѣнале кареа de азеа се еманципаче de Шервiа лiмвѣi сѣрвештi (аша нѣмiта аiчеа лiмва Склавонъ), prin зпiтатеа рели-циѣi ми ідентiгатеа лiмвѣi, се цiоаче аiчеа дн Дачiа Траіанъ адоза ромъ пре кареа о драматi-заръ дн дитеріа: Bizantinъ, адикъ дн Дачiа Константиніанъ, Доклецианъ ми Акрелианъ, нѣмiте апоi дн тотълэ Romania, кнде оборондъ латина prin дитродъчереа елінеі ашiсче о мънъ de гречii факціони а кзчері політiкъ пе зп дитрегъ імпери-рiз фѣкчндѣл грекъ дин романъ, пре ачела de кареле одiнiоаръ аскълта лѣтеа, пре ачела че етѣтъ доміторіѣл, лепісіторіѣл ми кклівіторіѣл цiнтелоръ варваре. О поплациѣ de 300,000, ва а гречiлор ашiсче кз відемоніѣл лiмвѣi сале ми але релициѣi а доміна престе 50 мiліонал, дин каре се компънеа імпериѣл романъ ориенталъ. — Аiчеа дн принципателе ромъне каре дитрѣ дичепѣтѣ аз фостъ поарта інавасіѣи цiнтелоръ дела нордъ, аз фостъ кшпъла еквилівріѣлвi політiкъ алэ Езропей, каре дiсѣ аз авѣтѣ de ашѣрѣеа злз денiѣ тѣтеларъ че поартъ дн фiлаа ла фаталітатеа нѣмелѣi а перде пре тотъ челче се дичеаркъ а кзчері ми а дигiци фiинца лоръ, леаз фѣкѣтѣ пентрѣ кзчеріторі оала лѣi Daniелъ датъ Драконъ-лѣi вораче ал Бавілоніѣi пре кареа дигiциндѣо крепъ. Аiчеа ми гречii кчндѣ аз кзѣтатѣ пен-трѣ принципателе ми ромъні челе реле, атъчѣеа се дитрѣнъ дѣререа ла капъла лоръ ми пре креште-тѣлэ лоръ се коворі пелецiзіреа, ми дн делзвiл че адѣсе кз револуцiа лоръ спре цери ii mai дн-тѣi се длекъръ, іаръ вiата аркъ Ромънъ консер-ватъ de мъна денiѣлвi тѣтеларъ нѣвѣi престе таласѣлэ фортънелоръ пѣстръндѣ дн еа romanі-татеа протектъ de врагълэ челѣi дин днѣл-цие. —

Дечі префѣкчндѣсѣ скоала елінеі а гречiлоръ дн ромънъ (дн зрта сѣсѣ цiтатѣлѣ делзвiѣ етерістiкъ дела 1821 аз ешiлэ дн Молдова пре-тiдiа тiперiлоръ крескзди ми днѣвѣцди ромънѣште дн атаре скоале ми інстiгъте кз кшпомiндѣ de лiмбъ ми кз принципii націонале, карі функціо-неазъ асѣзi парте дн ратълэ сколастiкъ ка про-фесори, парте дн челэ адмiстратiвѣ ми цiздециаріѣ, кзѣтѣнд ми сiмъндѣ ромънѣште, ми карі скрiѣ акъше пентрѣ лiмва ми нацiа лоръ, лѣкѣ че mai кз

грех поате писчине афла дн персоанеле ачеле че вангът днвдъгътра ши едъкадѣ дела стрейни ши пѣтаи дн лимби стрейне. Киаръ дн аплъз 1849 ла рестаурациѣ скоалелоръ национале оборжте дн аплъз 1847, приѣ интрициле стрейнилоръ ши але лѣпилоръ днвѣкѣди дн пѣи де ои, пѣтаи пѣдѣнъ аз кооператъ ачешти варвади, кжндъ D. Севлескълъ аз фѣнкѣдѣнатъ ка инспекторъ, днпрезпъ къ зпѣи дѣн сколарѣи сеѣи фѣиндъ професорѣи, сѣвѣ министерѣла реносатълѣи Ворпѣкъ Нѣкълъ Гѣга ши Грѣгорѣи Къза, днвѣкѣтъ ши ла рѣгенерациѣ де астъзи а днвѣдетърилоръ і а фортърѣи дѣвѣнѣи сколастѣче че се поате сокоти а доза едѣциѣ, карѣи аз днченпѣтъ а скрѣе, ши кредѣнтъ къ дѣнпъ прогресълъ тѣмпълѣи воръ пѣши маѣ департе, пѣ рѣтжнъ ачешти варвади не днпѣртъшиди де мерѣтълъ ачелора че лѣкръ дн вѣеа националитѣдѣи Молдо-ромжнѣи; ши къ атъта маѣ пѣалтъ, къ кжтъ дела рѣтраѣереа лоръ дѣн фѣнкѣдѣи п'аз рѣдетатъ ши зпѣлъ ши алтълъ а се окъпа къ литератъра, кжтъ есте ши глосарѣла лимбѣи ромжне. — Де кжтъ интересъ есте опера ачешта се поате днкеѣе де аѣчеа : къ еа дн лѣнса де авторѣи де скрѣпте ши вокабъларе веки, скоате астъзи ла лѣзѣнпъ адевъртата лимбъ а ромжнилоръ дѣн Дачѣа днченпѣндъ де пѣн секълъз ал 5 парте дѣн кърѣдѣе веки ши парте дѣн гѣра попорълѣи ромжнъ ка челче аз консерватъ приѣ традициѣ дела антерѣорѣи сеѣи фраса ши кѣвинте адевъртате ромжне. Дн ачеште рѣине виѣ, дѣнтѣче метъреносѣе де ши тжпкѣте де карѣи тѣмпѣрилоръ, стъ тѣпѣлатъ ши пѣлверѣзатъ архѣолоѣиѣ ши idiotismii аз-сонѣиѣи, пре карѣа Прискъ рѣторълъ, амбасадоръла императорълѣи Теодосѣи II, кѣтръ Атилѣа ла 448, азѣрѣ ворвѣнд'о Дѣко-ромжнѣи, еаръ ла пѣаса лѣзи Атилѣа възъ пре възфонълъ Зерконъ сѣгѣрѣзѣндѣо приѣ амѣстѣекѣреа кѣвинтелоръ варварѣ Готѣче ши ши Хѣнѣче е ворвѣндъ къ ромжнѣи де фѣдъ ши фѣкжндъ пре варварѣи де рѣдеа*). Днсь, пре кжтъ сѣминѣдѣа къзѣтъ дн пѣтжнтъла челъ маѣ възъ не авжндъ пѣлоѣеа тѣмъзрѣе адъпѣтѣоре еѣи ши роза тѣпоасъ а черѣлѣи рѣтжне стерѣлъ, де асѣмѣнеа верѣ

*) Дѣсѣре зерконѣстълъ де астъзи че воръ ал сѣвѣдѣне чеѣче маѣ дѣзпѣзѣи сѣнтъ прѣтекѣстълъ къ варварѣстълъ стъ дн асѣлълъ кърѣдилоръ вѣсѣрѣчешти ши даръ пѣ не е премѣсълъ ал сѣкѣтѣра де пре поѣ, іаръ астъзи пропѣнъ днделесълъ попорълѣи. Се о-пѣнъ ла прогресълъ лимбѣи дн-прѣвѣреа романѣсѣрѣи сѣле ши а узрѣфѣкѣрѣи. Де готѣчѣстѣи ши хѣнѣстѣи лѣзи Зерконъ сѣва ворѣи дн алтъ артѣколъ къ алтъ окѣсѣе.

че днтрѣнпѣндѣе литерѣрѣе ши верѣ че талантъ сѣз зѣлъ националъ с'ар окъпа къ атаре продъкѣдѣи, де пѣ се воръ афла меченѣдѣи сѣрѣжѣиѣторѣи остѣпелелоръ ши асѣдѣтѣдѣеи азторѣлѣи, рѣтжнъ дн овскѣрѣитѣе пѣнъ че се днморжнтъ дн пѣтрѣдѣне аз се префѣче дн чѣнѣше ка оарѣкжндъ шиѣле де волътѣрѣи але вѣблѣотѣчелоръ дѣн Александриѣа, Мѣмоѣс, Антиохѣа, Пергамъ etc. etc. Кжте скрѣерѣи дн лимба ромжнъ, чел пѣдѣнъ еклѣсѣастѣче, кѣр дѣн секолъз алъ дѣлеа алъ крѣштѣнѣстълъ, дѣкжндъ аз днченпѣтъ а се традъче сѣнта скрѣпѣтъръ дн лимбеле дѣнтелоръ че днвѣрѣдошеав крѣштѣнѣстълъ. ши а пѣтѣе, дн Дѣко-ромжнѣа, маѣ днпѣтъ се традъсѣръ дн Готѣка приѣ епѣскопъла Албѣи-Іѣлѣиѣ Зѣлоѣла; дн Дачѣа Аврѣлиѣнъ дн Склѣвона приѣ Чѣрилъ ши Меродѣи приѣ секълъз ал IX. Дѣн кѣзѣа пѣтѣнѣрѣрѣеи лоръ сѣз пѣрдѣтъ пѣнтръ къ пѣ пѣте зѣче мѣнтѣеа сѣнѣтѣоасъ, ка дакъ варварѣилоръ просѣлѣди аѣ ромжнилоръ се традъчѣеа скрѣпѣтѣра епре а о днделѣеѣе, ромжнѣи, карѣи адъсѣсѣръ крѣштѣнѣстълъ кѣр дела Рома се пѣ фѣ авѣтъ кърѣди де рѣгъчѣвѣи ши де скрѣпѣтъръ скрѣсѣе дн лимба лоръ чеа днделѣеасъ, карѣа авѣа дѣнтръ днченпѣтъ скрѣсоаре ши карте дѣнпре есѣмпълъз Итаѣиѣи сѣорѣеи сѣле, де възъ сѣамъ аз авѣтъ асѣ-фѣлѣз де кърѣди ши с'аз пѣрдѣтъ. Тѣмпълъ че есплѣтеавъ чѣле де елъ асѣкѣнѣе днпѣдѣнъ не ва десѣкопѣрѣи ши ва аѣрѣтѣа прагмѣтѣкъ адевърълъ сѣмпѣсѣдѣиѣиѣе мѣле възѣндъсѣе кърѣди ромжне де пѣн евлъ Хле.

Ашеа се поате пѣрде не тѣпѣрѣндъсѣе ши глосарѣлълъ ачешта карѣе аз адънатъ пре кжтъ аз пѣтѣтъ дѣн ачѣеа че пѣаз рѣтѣсълъ дн зрѣта дѣлѣвѣлѣи инѣзрѣеиѣи дѣнтелоръ дн Дачѣа ши дн зрѣта десѣпѣтѣстълъ с'аз маѣ кѣр а сѣлѣвѣиѣи дн карѣе Склѣвона аз дѣнѣтъ фѣрѣкатъ пѣдѣи ши лимба Ромжнъ интерѣндѣо ка дн зрѣтъ Греѣка де пѣн вѣсѣрѣчѣи, зрѣвѣнѣале ши скоале чѣлъ пѣдѣнъ дн дѣкѣрѣс де опѣтъ секлѣи, ши о мѣнѣне къ че пѣтѣре се маѣ дѣнъ днвѣкъ пѣнъ дн тѣмпѣи рѣнашѣтѣрѣеи сѣле! Аша дар' дакъ ачештѣ глосарѣлълъ, рѣлѣкѣвѣеле лимбѣи ромжне, ва вѣдеа лѣзѣна сѣа, ши пѣ се ва пѣмѣчѣи зѣкжндъ дн пѣлверѣе пѣтѣнѣрѣтъ, мерѣтълъ се кѣвѣне D. Сѣле Ворпѣкълѣи Дѣмѣтрѣе Рѣлетъ, мѣнѣстрълъ дн департамѣнтълѣи кѣлѣтълѣи ши ал инѣстрѣкѣдѣи пѣвлѣче. Кѣтръ ачештѣ мѣнѣстръ адрѣсѣндъсѣе азторѣлълъ аз кѣпѣтѣтъ рѣсѣлѣдѣиѣе днрѣнтѣтъ конѣсълѣлѣи академѣя, де а черѣчѣта маѣскрѣпѣтълъ, ши рѣфѣрѣндъ сѣ се фѣакъ дѣспѣдѣдѣиѣе кѣвенѣте пѣнтръ едѣдѣиѣа сѣа, ши тотъ одѣтъ апрѣдѣндъ остѣнеѣала ши мерѣтълъ

авторіалі векіалі функціонаріс дн рашкял днв-
търелоръ прін анафора аз адсвс ла кзпозпінда
преа днвднатълі Domus anі сервідіеі, зелълші
aciditatea кз каре аз функціонатъ ші кз кареле
се окзпъ дн агрълъ літературеі ромжпъ пълъ
астъзі, recommendândi ші опера ачеста; ші Dom-
нълъ суре днхрраціареа авторіалі, п'аз преце-
татъ алъ ретънера лъжндъ дн консідераціе ані
сервідіеі ші мерігълъ елабораціелоръ сале літе-
раре. —

Къ ачестъ окасіе, D. редакторъ, се квіне дн
партеа авторіалі ші ачелора че не интересътъ де
прогресълъ літературеі ші ал кълтъреі націонале
а се адсче шълдъшіріле Domнълі міністръ Dimi-
тріе Ралеті, кареле функціонандъ днтъліс ка діре-
кторіс ші локо-диторіс де міністръ алдъстіціеі, с'аз
карактерізатъ пълъмаі прін ізвіреа са де дрептатъ
даръ ші прін вманігатеа ші афавілігатеа са, къл-
тжндъ пълъмаі а діздека, каре кължнтъ де шълте
орі аре днделецере а осжнді ші а тікълоні, даръ
асъпра мосопъретеле остелітѣдеі, а днтъка не
днпрочесаці, зі фері де стръчпнаре че трагъ дънтъ
сіне прочеселе атъкжндъ аверіле, ва ші днсамі
віаца.*) — Астъзі функціонандъ ка міністръ ал
кълтъллі ші інстръкціеі пълъліче, пълъмаі пълднъ се ма-
ніфестеазъ прекажъ ерждіціа, пре атъта зелълъ
патріотісълліс сев кълтжндъ а днвнта рашкял де
днвддетъръ, а рълъжнді кълтъра ші лъміна дн-
тре Moldo-ромжпн прін днвълътѣдіреа ставілі-
ментелоръ есістнте, прін днфіндаареа алтора дн
поз днтре каре есте ші семінаріа монастіреі
неашдълъ де кареа с'аз воръітъ, прін тіпъріреа
кърділоръ атнпгътоаре де літературеа поастръ, прін
днкръдееареа ші ретънерареа кървацілоръ че се
конскрвезъ рашкялі еколастікъ ші стъдіелоръ,

*) De dorігъ есте а авеа патріа функціонарі
ші лецісаторі каріі дн зелълъ саз маі кіаръ мапіа
філодіціеі лоръ, дн локъ де асе аръта дракони
скііндъ септенціеле кз сълце, маі віне съ се араге
зрълъторі лецізірелоръ лзі Solons ші прінціпіеі
лзі Menіс Agrіна; ші дн локъ де а аскъці спада
жвстціеі с'аз маі віне а ісціціеі грівналълі
лоръ ші а о да дн маіпа Temідеі, къріа леагъ маі
днтъі окіі кз бата патімелоръ ка съ плінеаскъ
локълъ де калъ, се дескідъ окіі інімеі де карітате
джндъ дн маіпа зінеі сченпръл ергъреі ші алъ
клетешціеі кз каре се адскъ ла віадъ пълтімінізі
ші чеіче флетжнзескъ ші днсетоназо кълтжндъ
днтръ місеріе прін страделе ресіденцілоръ, дреп-
татеа ачееа, че с'аз світъ оарекжндъ депре пъл-
жнтъ ла черіс днпрезпъ кз Астраіа. —

прін тріиметереа не ла зшіверсітѣці а тінерілоръ
че се destіngъ кз талантълъ сіргвінда ші мора-
літатеа. Філоматіа ші філокаліа са кондъче арка
міністеріалъ днкредіндатъ лзі де сзверанъ сев
кълтръ сконпъл destінаціснелі сале, конформъ кз
tendingеле віне воігоаре але Domіторіалі ші кз
ашпентареа пъллікъллі. — К. Б.

КЪЦЕТЪРІ.

II.

Лъміна ші адеверълъ.

Лъмінъ-а зіс съ фіъ, дн черъ ші пре пължнтъ.
Ші с'а фълкътъ де-одатъ, прін сінгърълъ кължнтъ; —
Че воръ дар' фііі понціі, кз брва лоръ лъкраре,
Съ-днтънече лъміна, че 'Татълъ ні-о-а датъ,
С' адорпъ граіслъ мінціі, прін крждъ ашсаре,
Съ-днече адеверълъ челъ сімпълъ ші къратъ?

Ероълъ сълтъ дн черърі дн лъме а вінітъ,
Съ-дндренте оменіреа, дн дршкълъ ретълітъ,
С' араге адеверълъ, а 'Татъллі лъмінъ,
Прін фагте ші квлнтъ, ка омъ фър' де пъл-
катъ; —

De unde-днвълдътъра а ші прінсх рълдълітъ,
Кълі еа еші дн кълцетъ ші сфолетъ лъмінатъ.

Кължнтълъ лзі челъ сімпълъ, къратъ ші неаскънскъ,
Вер сіне дълъ азде, де елъ са ші пълтрънскъ; —
Нічі кз поте зпъ татъ ла фіі'ші съ пропълъ
Дпъ лъкръ дн містеріі, че сі нъ ле конпріндъ,
De вреа ка-днвълдътъра съ іеа зрмаре вълъ,
Ші онълъ шжнтъреі съ креаскъ днфлоріндъ.

Дпъ спірітъ днсъ-алъ понціі, де реле ковиторъ,
Акопере лъміна кз негрълъ сзъ коворъ,
Фълкжндъ, съ треакъ лъмеа дн грбса нештїіндъ,
Кзі веакърі се-днкінасе, дн алтъ естремъ маі релъ,
Дн кжтпълъ дндоіелеі, че наште о кредіндъ
Демеартъ, кжт нъ ноте пълъчеа лзі Dămнезес. —

Болаавъ е тімпълъ постръ. ші грех де віндекатъ,
Ор кълъ се паре 'н тоте а фі де 'наінгатъ; —
Ші узмаі о фїіндъ, дн черъ каре вінісе,
Ва счі сълъ къръліаскъ де сзперетгїдіні,
De боба некредіндъ, де зръ н' іноврісе,
De мълта ванітате ші алге стрікълчіні. —

De че нъ віне веакълъ де азръ, кълълъ дорпътъ,
Дн каре тоці крештініі, че астълеліс не пълмітъ.
Пълтръпні аджкъ дн інімі де-а омъллі кіъмаре,

De scopulz lzi dn lzme, mi vintorig'n черз,
 Съ пвнемъ ла о парте диспрудъ ши реевзпаре,
 Ши съ търимъ пре Татълз dn спиритъ ш' адеверъ!

Атълчи скриптѳра сожнтъ с'арз дмплїні зшіорз,
 Фїїндз днтреага лзте о търтъ ш' зшз пьсторз; —
 Н'арз днтрева стрынзлз, че вpede алз сев
 фpate?

Къчи лѳеа арз фї зшз, ка черзлз центрз тоци;
 Н'арзцете склавъ'н фѳеръ, пьтърнлз de недpентате,
 Къчи арта concїїпдеї дпфржїдеарз ne descopї,
 Epermit. din Carp.

LA CARPATU.

Din campulu Romaniei, alu tierei cei frumöse
 Primesce-o salutare, Carpatu maretiu, ce-adoru;
 Primesce-o si dami voie, in vaile ti umbröse,
 S'ascundu a mele plangeri, suspinulu de amoru!..

Se plangu, io viu la tine, in asta bela vale,
 Aci unde s'aude murmurulu de izvora
 Merlulia unde canta, duiosu, duiosu de gealle
 Si dulcea filomela, refleta'-alu seu amoru!

Ici unde vedi pastorulu, ca afla multumirea
 Cantandu duiosu din flueru, la turm'a s'a cautandu
 Si unde pastorela — isi afla fericirea
 Pe anii ei de rose; usioru, usioru saltandu!

A ta 'nflorita vale si stanc'a ta inalta
 Pe care cu placere, pastorulu multiamitu
 Se urca, se scoboara cu bela s'a amanta
 Pe mine me esalta — me facu nefericitu!..

O! trista e viati'a, candu omulu este june
 Si di senina inca-n viatii n' a gustatu;
 E tristu si mai multu inca proscrisu in ast'a lume,
 Se fi si sclavu in seculi de barbaru maltratatu!

Asia si Roman'a cea june si frumösa!...
 Din anii ei de rose, totu gemme ne'ncetatu!
 Din glori'a 'i strabuna, nimicu nu mai remase
 Decatu o suvenire, ce mai s'a si uitatu!....

Asia! a t'a campia si patri'a mea dulce,
 Betrane-alu meu Carpate, ia geme 'npovertatu
 Discordi'a, tradarea, alinulu ei aduce,
 Miseria, sclavia, chiaru fiulu ei ingratu!

Dar, gemme si suspina in greua-i suferintia
 Si nimini nu se afla, sai dea unu ajutoriu;
 Sai dea o consolare o mica usiurintia
 Nu, nime'n asta lume... o mare creatoriu!

In treacatul celu iute, io te salutu Carpate,
 Salutu plesiuvati stanca alu dieiloru palatu,
 Šalutu izvorulu dulce, si vaile-adorate
 Salutu Dumboviciöra, castelulu ruinatu!

O! sacre monumente, voi ziduri prea maretie,
 Ertatimu ca in cale'mi se ve privescu pucinu,
 Io n'am venitu se tulburu a vöstre caruntetie
 Cu-a mele plangeri triste, ce voue le inchinu!

A vöstre ziduri triste, de secolu inegrite,
 In care jacu si astadi mii öse de martiri,
 Au fostu si ele odata pompöse, stralucite,
 Victoriöse 'n lupte, superbe intariri!

Victoriöse-odata, acumu inse-umillite,
 Le vedu cu intristare, si tristu iaru le delassu;
 Din glori'a strabuna, din faptele splendide,
 Presimtiementu 'mi şpune, atatu neau mai remasu!

De-ai sci tu, o Carpate! ce sufletulu meu simte
 La-aceste monumente, candu stau si me gandescu
 De glori'a strabuna, candu mi aducu a minte:
 O mörte voiu mai bine decatu se mai traiescu.

Asia e filomela, cea dulce-armoniosa,
 Candu crivetiele aspre anuncia iarna grea,
 Ea fuge si delasa Dumbrav'a amorosa
 Caci frigulu o inglicia, si n'are cum cantá.

Asia e si poetulu ce patriasi adora,
 Candu trista, trista gemme, nu 'i vine a canta,
 Elu plange si suspina, mai bine-aru vrea se moara,
 Cu dens'a in mormentu gelindu s'ar arunca!!

Bucuresti. 1855

Augustu P....